

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 296/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen ajamasta turvapaikkapolitiikasta EU:ssa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mari Rantasen /ps ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 296/2019 vp:

Aikooko hallitus puuttua Schengenin sopimuksen ja Dublinin asetuksen ongelmiin esim. aloittamalla sisärajatarkastukset ja

miksi Suomi EU:n puheenjohtajamaana esittää turvapaikanhaun taakanjakomallia, kun edes olemassa olevat EU:n yhteiset prosessit eivät toteudu sopimusten mukaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana Suomi edistää Schengenin vapaan liikkuvuuden alueen toiminnan kehittämistä ja vapaan liikkuvuuden turvaamista. Vapaa liikkuvuus EU jäsenvaltioiden välillä on kansallisesti Suomen etu. Suomen etu on lisäksi pyrkiä uusien ratkaisujen löytämiseen sisärajatarkastuksien (eli väliaikaisen sisärajalvalvonnan palautuksien) korvaamiseksi. Suomi pyrkii neuvoston puheenjohtajana siihen, että jäsenvaltiot voivat lopettaa väliaikaiset sisärajalvalvontatoimenpiteet ja että sisärajalvalvonta olisi aina vasta viimeinen keino, jos mikään muu toimenpide ei auta. Ensisijaisesti Schengenin alueen sisällä tapahtuvaan laittomaan liikkumiseen pitää pyrkiä puuttumaan kompensoivilla toimenpiteillä, joita ovat mm. ulkomaalaisvalvonnan ja viranomaisyhteistyön tehostaminen sekä yhteisten rekisterien käyttö. Vuoden 2015 jälkeen jotkin EU maat ovat myös muuttoliikkeen hallitsemiseksi palauttaneet sisärajatarkastuksia Schengen alueelle.

Sisärajojen valvonta valtioiden välille voidaan palauttaa ainoastaan hyvin rajoitetuissa tilanteissa (yleiseen järjestykseen tai sisäiseen turvallisuuteen kohdistuva vakava uhka). Turvapaikanhakijoiden määrän kasvu ei itsessään ole sellainen uhka, jolla sisärajat voitaisiin ottaa valvontaan, mutta tapahtumiin liittyvät muut ilmiöt voivat ylittää arvioinnissa kyseisen uhkakynnyksen. Uhka arvioidaan kansallisesti. On myös huomattava, että hakijoita on saapunut Suomeen huomattavasti aikaisempia vuosia vähemmän. Vuonna 2019 ensimmäisiä turvapaikkahakemuksia on jätetty 11.11. mennessä 2100 kappaletta, vuoden 2018 kokonaismäärän ollessa 2409 ja vuoden 2013 luvun 3202. Rajavalvonnan palauttaminen sisärajoille määräajaksi ei olisi kestävä ratkaisu myöskään tilanteessa, jossa turvapaikanhakijoiden määrä yllättäen kasvaisi. Jos rajatarkastukset palau-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 296/2019 vp

tettaisiin, tarkoittaisi tämä myös merkittäviä resurssien siirtoja ulkorajoilta sisärajoille. Käytännössä kyky sisärajavälön palauttamiseen on vain niillä rajanylityspaikoilla, joiden kautta kulkee tälläkin hetkellä sekä ulko- että sisärajaliikennettä, eli esimerkiksi satamissa ja lentokentillä. Näilläkin paikoilla tarkoituksenmukaisinta olisi tehdä vain riskianalyysiin perustuvia pistokoemaisia tarkastuksia.

Rajavälön palauttamisella Suomessa Schengenin sisärajoille ei voida myöskään estää turvapaikanhakijoiden saapumista Suomeen, sillä turvapaikanhakijoilla on kansainvälisen oikeuden nojalla oikeus tulla maahan turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajaksi, vaikka sisärajoilla olisikin rajavälön. Hakemusten vastaanottamatta jättäminen ja käsittelemästä kieltäytyminen olisi YK:n pakolaisyleissopimuksen, EU:n määritelmä-, menettely- ja vastaanottodirektiivien, EU:n vastuunmäärittämisasetuksen, Suomen perustuslain ja ulkomaalaislain vastaista.

Euroopan unionissa turvapaikka-asioita koskee yhteinen politiikka ja yhteinen eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä. Vuonna 2015 EU:n alueelle saapuneiden turvapaikanhakijoiden määrä nousi huippulukemiin, mikä johti turvapaikanhakijoiden määrän kasvuun Suomessakin. Tällöin myös huomasimme, että nykyinen yhteinen eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä (CEAS) ei toiminut niin kuin sen olisi pitänyt, vaan johti turvapaikanhakijoiden erilaiseen kohteluun eri puolilla EU:ta ja kannusti siirtymään jäsenvaltiosta toiseen. Tästä huolimatta Suomessa viranomaiset noudattivat, ja noudattavat jatkossakin, kansallista lainsäädäntöämme ja kansainvälisiä velvoitteitamme turvapaikkahakemusten tutkimiseksi. Yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattamatta jättäminen on paitsi yllä mainittujen velvoitteiden vastaista, myös omiaan heikentämään jäsenvaltioiden välistä luottamusta yhteisiin toimiin.

Yksi Suomen tavoitteista Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana on edistää keskustelua kestävästä ratkaisusta turvapaikkajärjestelmän uudistamiseksi. Tilkitsevät toimet eivät pitkällä aikavälillä riitä. Tarvitsemme toimivan ja oikeudenmukaisen turvapaikkajärjestelmän, jonka avulla pystymme vastaamaan sekä tavanomaiseen että korkean muuttoliikepaineen tilanteisiin. Tähän kuuluu olennaisena osana sen varmistaminen, että meillä on mahdollisimman oikeudenmukaiset säännöt hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi ja ettei yksikään jäsenmaa jää muuttoliikepaineessa yksin.

Tärkeimmillä muuttoliikereiteillä sijaitsevilla unionin ulkorajavaltioilla, ns. etulinjan valtioilla, on keskeinen rooli unionin alueelle suuntautuvan muuttoliikkeen hallinnassa. Mikäli näiden valtioiden kantokyky vaarantuu, hakijoiden hallitsematon edelleen liikkuminen lisääntyy ja heijastevaikutuksia tulee muun Euroopan rinnalla myös Suomeen. Tämän näimme selvästi vuonna 2015. Tästä syystä meidän tulee selkein säännöin ja yhteisin toimin pyrkiä varmistamaan se, että nämä valtiot saavat tarvitsemaansa tukea unionilta ja jäsenvaltioilta. Jos nämä valtiot eivät voi luottaa saavansa tukea, voi asialla olla kauaskantoisia seurauksia paitsi näiden valtioiden halukkuuteen, mutta kykyyn jatkaa työtä hakijoiden hallitukseksi vastaanottamiseksi ja hakemusten käsittelemiseksi, sekä halukkuuteen etsiä kompromissia meneillään olevaan CEAS-uudistukseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 296/2019 vp

On tärkeää huomata, että Suomella on EU:n pisin ulkoraja ja Suomikin on siten mahdollinen etulinjan valtio. On siten myös Suomen kannalta tärkeää, että voimme mahdollisessa kriisitilanteessa luottaa saavamme tarvitsemaamme tukea sekä unionilta että muilta jäsenvaltioilta, tarvittaessa jopa kysymyksessä viitatus ns. taakanjaon muodossa.

Helsingissä 29.11.2019

Sisäministeri Maria Ohisalo